

huset, slik at arbeidshuset dekker halve lønnen for overlegen. Bistillingen som lege er inndratt.

I overlegestillingen er ansatt reservelege ved Lierasylet, *Johannes Teodor Ramsfjell*. Han tiltrådte 15. desember 1950.

Benådningssaker.

I 1950 er innkommet til Justisdepartementet, Fengselsstyret 1653 benådningssøknader, heri medregnet søknader om ettergivelse av inn-
draging av utbytte av straffbare handlinger m.v..

Av disse er 506 søknader avgjort av Kongen.

I 486 tilfelle er benådning gitt helt eller delvis, mens de resterende 20 er avslått etter departementets innstilling.

For de øvriges vedkommende har sakene ligget slik an at departementet ikke har funnet det nødvendig å foredra sakene for Kongen, men har sendt dem tilbake med beskjed om departementets standpunkt.

Oslo, 12. april 1951.

Ole An. Herud.

DANSK KRONIK

De Forenede Nations konvention om forebyggelse af og straf for *folkedrab* (genocide), vedtaget af plenarforsamlingen den 9. december 1948, er den 25. maj 1951 blevet ratificeret af Danmark, efter at rigsdagen havde givet sit samtykke hertil. Konventionen omfatter både handlinger begået under krig og i fredstid. I art. 2 defineres folkedrab som visse »handling, der begås i den hensigt helt eller delvis at ødelægge en national, etnologisk, racemæssig eller religiøs gruppe som sådan«, — nemlig: »a) at dræbe medlemmer af gruppen, b) at tilføje medlemmer af gruppen betydelig legemlig eller åndelig skade, c) med forsæt at påføre gruppen levevilkår, beregnede på at bevirke gruppens fuldstændige eller delvise fysiske ødelæggelse, d) at gennemføre forholdsregler, der tilsigter at hindre fødsler indenfor gruppen, e) med magt at overføre en gruppes børn til en anden gruppe.« I art. 3 fremhæves særskilt — foruden fuldbyrdet folkedrab — sammensværgelse, direkte og offentlig tilskyndelse, forsøg og meddelagtighed. Konventionen trådte i kraft den 12. januar 1951. Danmarks ratifikation medfører overvejelser over, om det er nødvendigt eller hensigtsmæssigt at foreslå nogle nye regler i straffelovgivningen.

*

Forslaget til en lov om ændringer i bestemmelserne om *statsforbrydelser* har påny været fremsat i folketinget uden at blive vedtaget. Forslaget var på enkelte punkter ændret i forhold til det tidligere fremsatte. Den vigtigste ændring var, at bestemmelserne indeholdende hjemmel for dødsstraf var foreslået indføjret i den militære straffelov som et nyt kapitel, på samme måde som det er sket i Norge. Dette for-

slag blev i bemærkningerne begrundet med, at der i forvejen i den militære straffelov er hjemmel for dødsstraf i krigstid og under krigstilstand, og at de grove statsforbrydelser, for hvilke samme straf nu efter forslaget skal kunne idømmes, skal være begået under krig eller besættelse eller truende udsigt dertil. Ved at optage bestemmelserne om anvendelse af dødsstraf i den militære straffelov (hvor straffen iøvrigt efter denne lovs sprogbrug igen skulle hedde livsstraf) ville man derfor søge at understrege deres ekstraordinære karakter.

*

Forslaget om ændring af reglerne om *fortabelse af rettigheder som følge af straf* er nu gennemført ved lov nr. 286 af 18. juni 1951. Efter gennemførelsen i folketinget nedsattes et udvalg, som efter forhandling med justitsministeren tiltrådte nogle af ministeren stillede ændringsforslag, og med disse ændringer vedtoges forslaget i begge ting. Den vigtigste ændring var, at sagførerne undtoges fra den almindelige regel om autoriserede stillinger, således at de hidtil gældende vandelskrav bevares som foreslået af straffelovskommissionens flertal. Der er dog nu åbnet mulighed for frakendelse af sagførerbeskikkelse for et bestemt tidsrum, således at frakendelse ikke som hidtil nødvendigvis skal ske for bestandig. — Om de mange ændringer, som loven har gjort på rettighedsområdet, kan henvises til en artikel i »Politiet« af H. Schaumburg-Christensen. Her skal blot fremhæves nogle hovedpunkter; det bemærkes, at loven ikke blot består af ændringer i særlovsbestemmelserne om betingelser for at udøve denne eller hin retlighed, men tillige har føjet en ny og betydningsfuld § 78 ind i straffeloven.

Almindeligt næringsbrev, vandrebrev og sønæringsbevis kan nu aldrig nægtes den straffede. Ejheller er han udelukket fra at erhverve jagttegn, at oppebære alders- eller invaliderente, at deltage i stiftelsen eller ledelsen af aktieselskaber eller at erhverve almindeligt førerbevis. Hvis det drejer sig om at udøve en virksomhed, der beror på offentlig autorisation eller godkendelse, kan adkomst nægtes den, hvis strafbare forhold begrunder en nærliggende fare for misbrug af dette hverv. Reglen vil finde anvendelse på læger, tandlæger, fondsbørsvekselerer, revisorer, mæglere m. fl. Hvis administrationen da nægter autorisation, kan spørgsmålet indbringes for vedkommende underret til afgørelse (efter justitsministerens forslag var det landsretten). De gældende regler om valgret til rigsdagen, der omfatter et vandelskrav, har ikke kunnet ændres uden grundlovsændring; derimod er efter den nye lov straffedomme ikke længere nogen hindring for valgret til kommunale forsamlinger. Der er ikke sket nogen ændring med hensyn til adgangen til at aftjene værnepligt, idet dette spørgsmål overvejes særskilt i forbindelse med udarbejdelsen af en ny værnepligtslov. Heller ikke reglerne om tjenestemænd er ændrede; på dette område melder sig først og fremmest et spørgsmål om den administrative afskedigelsespraxis.

En speciel side af rettighedsreglerne er adgangen til at *frakende* retten til en virksomhed ved selve straffedommen. Efter straffelovens § 79 kan retten til at virke i henhold til offentlig autorisation eller godkendelse eller under særlige omstændigheder retten til virksomhed af anden art (her er almindelig næring ikke undtaget) frakendes, når det udviste forhold begrunder nærliggende fare for misbrug, — altså en regel svarende til den ovenfor omtalte om opnåelse af autorisation og godkendelse.

*

Østre landsret har den 9. juni truffet afgørelse i en sag, som var rejst af de tyske *krigsforbrydere* Otto Schwerdt, Hans Wäsche og Werner Best i anledning af, at det var besluttet at overføre dem til fortsat strafafsoning i Tyskland. De protesterede herimod og anmodede om, under henvisning til retsplejelovens § 998, at få spørgsmålet indbragt for Københavns byret, som ved kendelse af 18. maj gav dem medhold i, at der ikke kunne træffes bestemmelse om deres overførelse til Tyskland. Landsretten stadfæstede kendelsen, idet det tiltrådtes, »at udlevering af de domfældte uden disses samtykke til afsoning af de idømte straffe i et andet land og udenfor danske statsorganers myndighedsområde er i strid med indholdet af de afsagte domme.« (Efter kendelsens formulering skulle det altså være afgørende, om samtykke er givet.) — Spørgsmålet om de tyske krigsforbryderes overførelse til afsoning i Tyskland må nu betragtes som bortfaldet.

*

Et udvalg, nedsat i maj 1950, har nylig afgivet betænkning til justitsministeriet om mulighederne for gennemførelse af en *ændring af politiets øverste ledelse*. Udvalgets formand var landsdommer H. Olafsson, og blandt dets 12 medlemmer var 8 repræsentanter for politiet og dets organisationer. Spørgsmålet om den øverste politiledelse har tidligere været drøftet. bl. a. af forvaltningskommissionen af 1946. Det hovedproblem, som nu igen forelå, var, om der bør ske en samling, eventuelt en ændret fordeling, af justitsministeriets og rigspolitichefens funktioner. Udvalget har udførligt fremstillet og vurderet de tre muligheder, som også forvaltningskommissionen tog stilling til: oprettelse af et *direktorat* eller af et *departement* eller bevarelse af den *nugældende ordning* med nogle ændringer. Den sidste mulighed fik i forvaltningskommissionen — ligesom i et af denne nedsat politiudvalg — kun tilslutning fra eet medlem. Flertallet foreslog en direktoratsordning. I det nye udvalgs betænkning er der sket den forandring, at direktoratsordningen er forsvundet helt af billedet. Det er nu den departementale form for samlet centralstyrelse, der har flertallet — 8 medlemmer — for sig, medens et mindretal foreslår at opretholde rigspolitichefembedet i forbindelse med visse administrative ændringer, altså som hidtil to centralmyndigheder. Flertallets forslag går ud på, at der under justitsministeriet oprettes et departement, delt i to kontorer (evt. afdelinger), der kan henævnes admini-

strationskontoret og personalekontoret, henholdsvis med overvejende departementalt og politimæssigt uddannede tjenestemænd. Hertil skal knyttes de fornødne hjælpeorganer, og iøvrigt skal mest muligt egentligt politiarbejde lægges ud til politikredsene.

Knud Waaben.

SVENSK KRONIK

Det tidligere i denna tidskrift omnämnda betänkandet med förslag till en ny ungdomsanstalt¹⁾ har väckt en livlig debatt. Nödvändigheten av att göra något åt de nuvarande förhållandena har nog allmänt erkänts, men från flera håll har man funnit att de kostnader förslaget genomförande skulle draga med sig gjorde det omöjligt att acceptera det.

I proposition till riksdagen har begärts anslag för vissa förberedelsarbeten, som icke ha direkt sammanhang med anstaltens definitiva utformning. Justitieministern, statsrådet Herman Zetterberg förklarar, att han funnit de grundläggande principerna för den tilltänkta behandlingen bärande och att det är synnerligen önskvärt att en anstalt av föreslagen beskaffenhet kommer till stånd. Justitieministern framhåller emellertid nödvändigheten av att nedbringa kostnaderna för den nya anstalten. Han har därför ansett, att spørgsmålet om den närmare utformningen av anstalten underkastas ytterligare granskning. Härvid får dock någon rubbning icke ske i de grundläggande principerna.

Vid riksdagsbehandlingen bifölls propositionen med ett något jämkat belopp. Statsutskottet ansluter sig i sitt av riksdagen godkända utlåtande till uppfattningen att inrättandet av en ny och effektiv anstalt för svårbehandlade ungdomar är en angelägenhet av stor vikt. Utskottet tillstyrkte vad justitieministern anfört i fråga om grunderna för behandlingen vid den tilltänkta anstalten. Vad byggnadskostnaderna beträffar säger utskottet, att även om anstalten med hänsyn till de speciella kraven ur behandlings- och säkerhetssynpunkt måste bli förhållandevis dyr och även om kostnaderna på lång sikt kunna komma att motsvaras av besparingar på grund av minskat antal återfall i brott och minskat behov av samhällsvård, så kvarstår dock behovet av en väsentlig nedskärning av utredningens förslag. En översyn bör därför företagas innan frågan om anslag till själva anstalten underställes riksdagen. Alla möjligheter till väsentliga besparingar bör prövas utan att de mest grundläggande principerna rubbas.

Ärendets behandling föranledde en diskussion angående tillämpningen av ungdomsfängelselagen. I sitt yttrande över betänkandet uttalade statskontoret, att den enda framkomliga vägen att avhjälpa ungdomsfängelseinstitutets svårigheter vore att genom ändring i ungdomsfängelselagen förbehålla denna behandlingsform det klientel,

¹⁾ NTIK 1951 s. 88 och 170 ff.

som avsetts för densamma vid lagens tillkomst, d.v.s. psykiskt normala, uppfostringsbara fall. Justitieministern säger härom, att det är ett samhällsintresse av största vikt att de defekta, »svårbehandlade«, omhändertagas på effektivt sätt. Statskontorets förslag skulle inte lösa frågan, behovet av effektiva anordningar för omhändertagandet skulle kvarstå. Justitieministern ansluter sig därför till den mening, som uttalats av strafflagberedningen och ungdomsfängelsenämnden, mot en begränsning av nuvarande tillämpningen av ungdomsfängelselagen. Statsutskottet, som utgår från att de principer på vilka ungdomsfängelselagen bygger äro sunda och riktiga, ansluter sig till uppfattningen att de ogynnsamma erfarenheterna av behandlingsformen icke förrän den fått prövas under fullvärdiga omständigheter kunna utgöra skäl för en begränsning av nuvarande tillämpning av ungdomsfängelselagen.

De missförhållanden i fråga om verkställigheten av frihetsstraff, vilka tidigare omnämnts²⁾, har föranlett justitieministern att tillsätta en tremanakommitté för att närmare klarlägga möjligheterna till omedelbara förbättringar inom fångvården. De sakkunniga äro landshövdingen *Thorwald Bergquist*, byråchefen *Torsten Eriksson* och byråchefen *Bertil Forssell*. De skola till justitiedepartementet och fångvårdsstyrelsen framlägga förslag till praktiska åtgärder och anvisningar i syfte att åstadkomma en skyndsam förbättring genom ett så effektivt fullföljande av straffverkställighetsreformen som är möjligt inom ramen av tillgängliga resurser.

Utredningen har som en förstahandsuppgift sett att åstadkomma lugnare förhållanden vid de slutna anstalterna. Till fångvårdsstyrelsen har utredningen avgivit förslag till ett normaldagschema för sådana anstalter. Vidare har utredningen hos justitiedepartementet föreslagit att medel anvisas till utökad fritidsverksamhet, att predikantsystemet omregleras och att försök göres med ett fängelsebesökarsystem.

Någon ändring i straffverkställighetslagen har inte visat sig erforderlig. De sakkunniga ha emellertid konstaterat att lagen inte kommit att tillämpas så som var avsett vid dess tillkomst. Särskilt har det visat sig, att de intagna tillåtas tillbringa fritiden gemensamt i långt större utsträckning än avsetts. Förslaget till normaldagschema tar sikte på detta förhållande. Enligt detta skall de intagna tillbringa fritiden gemensamt endast då denna upptages av ordnad gemensam verksamhet av något slag. Med undantag av elitavdelningar bör intagna i övrigt vistas i cell. Arbete skall i princip utföras i gemensamhet. Utredningen framhåller att förutsättningen för att detta program skall kunna genomföras är at ordnade fritidssysselsättningar förekomma i rikligaste utsträckning.

Förutom viss omorganisation i den centrala ledningen i fångvårdsstyrelsen föreslår utredningen, att extra assistenter anställas för fritidsverksamheten vid de största fängelserna. Styresmännens ansvar för

²⁾ NTfk 1951 s. 86.

fritidsverksamheten bör understrykas. Härutöver bör ytterligare medel anslås för studiecirklar, föreläsningar, musik, hobbyverksamhet och föreningsmässig aktivitet. För närvarande uppgår beloppet till undervisning och fritidssysselsättning inte ens till 20 kronor per intagen och år.

Utredningen anser det vara en avgjord brist hos svensk fångvård, att den icke givits tillfälle att i betydligt högre grad än som förekommer utnyttja de stora möjligheter som utan tvivel föreligga att till anstalterna knyta lämpliga personer som fängelsebesökare. I fråga om fängelsebesökarens uppgifter yttrar utredningen. Han skall åtaga sig att regelbundet under någon tid å söndagseftermiddagen, då de intagna vistas i cell, besöka någon viss intagen som anhållit om sådant besök. Styresmannen skall bestämma härom. Fängelsebesökaren bör inte besöka mer än en intagen åt gången. Fängelsebesökarens uppgift bör vara icke att söka direkt påverka den intagne i en eller annan riktning utan främst att fungera som avledare för den intagnes kontakt- och sällskapsbehov. Fängelsebesökaren skall inte heller ha till uppgift att hjälpa den intagne med arbetsanskaffning eller stå honom bi i rättsfrågor eller dylikt. Enligt utredningen bestyrker erfarenheten att sådana uppgifter kunna bli besökaren övermäktiga och vålla olägenheter för vården.

Carl Holmberg.

Meddelelser.

Kriminalistmøde i Schweiz.

Den schweiziske Kriminalistforening, som almindeligvis holder Møde to Gange aarlig, havde til sin Kongres i Dagene 16.—17. Juni 1951 indbudt Repræsentanter for forskellige Lande, deriblandt fra de skandinaviske Kriminalistforeninger. Den svenske Forening lod sig repræsentere ved Professor Bergendal og den danske ved undertegnede. Mødet, som holdtes i Zürich, begyndte med en Omvisning paa det retsmedicinske Institut under Ledelse af Professor F. Schwartz. Der holdtes korte Foredrag om Bestemmelse af Blodalkoholpromille og Blodtyper, ligesom der forevistes en instruktørisk Serie Fotografier af dødfundne Personer, som var omkommet ved Ulykke eller var dræbt, navnlig for at belære den praktiske Politimand om Faldgruber og Fejlmuligheder.

Derefter fulgte et Foredrag af den tyske Professor K. Wagner, Mainz, om Betingelserne for Anvendelse af Sikkerhedsforvaring. Det var navnlig baaret af den Tanke, at denne Foranstaltning skulde anvendes med Henblik paa definitivt at fjerne den uforbederlige Vaneforbryder fra Samfundet. Denne Synsmaade er jo forsaaavidt et passeret Stadium i nordisk Ret, hvor man — som det navnlig fremgaar af offentliggjorte Oplysninger om det svenske Interneringsnævns Praxis — er ved at bevæge sig hen imod, at Sikkerhedsforvaring faar Karakteren af en